

Araştırma Makalesi / Research Article**2023 Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinde Cumhurbaşkanı Adaylarının Aile Söylemleri: Bir Tematik Analiz***Family Discourse of Presidential Candidates in the 2023 Presidential Elections:
A Thematic Analysis***Esra YILMAZ¹**DOI : [10.63556/ankad.v10i3.424](https://doi.org/10.63556/ankad.v10i3.424)**Geliş/Received: 13/01/2026****Kabul/Accepted: 13/05/2026****Öz**

2023 Türkiye Cumhurbaşkanlığı seçimleri, siyasal iletişimde aile kavramının yoğun biçimde hem ideolojik hem de kültürel bir sınır çizme aracı olarak kullanıldığı bir dönem olmuştur. Bu çalışma ile seçim kampanyalarında Cumhurbaşkanlığı adaylarının aile kavramını nasıl kullandıkları, bu söylemlerin hangi değer sistemlerine yaslandığını ve toplumsal cinsiyet ile nasıl ilişkilendirildiğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma ile Recep Tayyip Erdoğan ve Kemal Kılıçdaroğlu'nun seçim sürecindeki aile söylemleri karşılaştırmalı biçimde incelenmiş; bu söylemlerin toplumsal cinsiyet, değerler siyaseti ve seçim stratejileriyle ilişkisi analiz edilmiştir. Araştırmanın örneklemini, her iki ana adaydan eşit şekilde seçilen ve doğrulanabilir kaynaklara dayanan söylem birimlerinden oluşmuştur. Nitel araştırma kapsamında içerik analizi ve tematik analiz birlikte uygulanmış; "aile", "kadın", "çocuk", "eşitlik", "koruma", "manevi değer" ve "cinsiyet" gibi anahtar kavramların dağılımı ayrıntılı biçimde incelenmiştir. Bulgular, Erdoğan'ın aileyi millî ve manevî değerlerin taşıyıcısı, dış tehditlere açık ve korunması gereken bir kurum olarak inşa ettiğini; Kılıçdaroğlu'nun ise aileyi sosyal adalet, refah, eşitlik ve devlet güvencesi çerçevesinde değerlendirdiğini göstermiştir. Sonuç olarak çalışma; aile söyleminin, seçim dönemlerinde ideolojik farklılıkları görünür kılan, seçmenle duygusal bağ kurmayı kolaylaştıran ve değerler siyasetinde güçlü bir araç olarak işlev gördüğünü ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Siyasal iletişim, aile söylemi, tematik analiz, toplumsal cinsiyet, değerler siyaseti.

Abstract

The 2023 Turkish presidential election marked a period during which the concept of family was extensively used in political communication as a tool for drawing both ideological and cultural boundaries. This study aims to examine how presidential candidates utilized the concept of family in their election campaigns, the value systems upon which these discourses were based, and how they were linked to gender. The study conducted a comparative analysis of the family-related rhetoric used by Recep Tayyip Erdoğan and Kemal Kılıçdaroğlu during the election campaign; it also analyzed the relationship between this rhetoric and issues of gender, values-based politics, and election strategies. The study's sample consisted of rhetorical units selected equally from both main candidates and based on verifiable sources. As part of the qualitative research, content analysis and thematic analysis were applied together; the distribution of key concepts such as "family", "women", "children", "equality", "protection", "spiritual values" and "gender" was examined in detail. The findings show that Erdoğan constructs the family as a bearer of national and spiritual values, an institution vulnerable to external threats and in need of protection; whereas Kılıçdaroğlu views the family within the framework of social justice, welfare, equality, and

¹ **Sorumlu Yazar/Corresponding Author,** Öğr. Gör. Dr., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Mucur Meslek Yüksekokulu, Kırşehir, Türkiye. esrayilmaz81@hotmail.com

Önerilen Atıf/Suggestion Citation

Yılmaz, E. (2026). 2023 Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinde Cumhurbaşkanı Adaylarının Aile Söylemleri: Bir Tematik Analiz. *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 10(3), 1383-1403.

state guarantees. In conclusion, the study has demonstrated that family discourse serves as a powerful tool in value-based politics, making ideological differences visible during election periods and facilitating the establishment of emotional bonds with voters.

Keywords: Political communication, family discourse, thematic analysis, gender, value politics.

1. GİRİŞ

Aile, toplumsal yapının temel kurumlarından biri olarak birey ile toplum arasındaki ilişkinin merkezinde konumlanmaktadır. Sosyolojik açıdan değerlendirildiğinde aile; bireyin topluma katılım sürecinin, değerler sistemiyle tanışmasının ve kişilik gelişiminin büyük ölçüde şekillendiği ilk toplumsal çevredir. Bu yönüyle aile, toplumsal yazında bireylerin yetiştirilmesinde ve toplumsal bütünlüğün sürdürülmesinde belirleyici bir işlev üstlenen kurum olarak ele alınmaktadır (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2024; Arı, 2023; Çiçek, 2021). Ekonomi, din ve eğitim gibi toplumsal kurumların mikro düzeyde yaşandığı bir alan olarak aile, bireyin toplumsal yaşama hazırlanmasını sağlayan ilk sosyal çevredir. Tarih boyunca varlığını sürdüren bu kurumun, kültürel sürekliliğin ve normatif değerlerin kuşaktan kuşağa aktarılmasında işlevsel bir rol üstlendiği alanyazında kabul görmektedir (Kır, 2011).

Modernleşme süreciyle birlikte toplumsal değerlerde gözlemlenen dönüşüm, geleneksel aile yapısında çeşitli değişimlere yol açmıştır. Aile kurumunun biçimsel ve işlevsel açıdan farklılaşması, alanyazında aile değerleri ve aile birliğinin istikrarı bağlamında kapsamlı biçimde ele alınan bir araştırma alanı hâline gelmiştir (Bayer, 2013; Bozaslan, 2018; Gül, 2024). Türk kültüründe aile, toplumsal yapının merkezi bir kurumu olarak değerlendirilmektedir. Son yıllarda aile yapısında gözlemlenen dönüşüm eğilimleri, yalnızca bireysel yaşam biçimlerini değil, aynı zamanda toplumsal bütünlüğü de etkileyen bir olgu olarak siyasal söylemlere yansımış; bu durum siyasal aktörlerin aile politikasını gündemlerinin öncelikli maddelerinden biri hâline getirmelerine yol açmıştır (Bozaslan, 2018; Kapusızoğlu ve Dursunoğlu, 2025).

Siyasal kampanyalar, yalnızca seçim süreçlerinde politik vaatlerin dile getirildiği mecralar değil, aynı zamanda değerlerin, kimliklerin ve ideolojik eğilimlerin sembolik biçimde yeniden üretildiği alanlardır. Bu çerçevede “aile” kavramı, özellikle geleneksel değerlerin siyasal iletişimde belirleyici bir rol oynadığı Türkiye gibi toplumlarda, siyasal lider söylemlerinin önemli bir bileşeni olarak öne çıkmaktadır. Aile, bireysel ve toplumsal düzeyde güçlü bir aidiyet alanı olarak siyasal aktörler tarafından yeniden tanımlanmakta ve siyasal meşruiyet üretiminde bir araç olarak konumlandırılmaktadır (Kapusızoğlu ve Dursunoğlu, 2025).

Siyasal iktidarların aileyi odağına alan yaklaşımları, sosyal yardım programlarından aile içi eğitim uygulamalarına kadar uzanan geniş bir politika yelpazesi aracılığıyla toplumsal destek ve meşruiyet oluşturma çabasının bir parçası olarak değerlendirilebilir. Her ne kadar aileye yönelik takdir ve teşvik söylemi özellikle muhafazakâr eğilimli partilerde daha belirgin biçimde ortaya çıksa da siyasal yelpazenin tüm kesimlerinde “aile” olgusu çeşitli biçimlerde politik söylemin bir parçası hâline gelmektedir. Bu söylemler incelendiğinde; kadın, çocuk, yaşlı, engelli bireyler, sosyal yardımlar, yoksulluk ve geçim, sosyal sigorta, ev hanımları, çalışan anneler, aile içi şiddet ve sosyal refah gibi unsurların çoğunlukla bu söylemlerin merkezinde konumlandırıldığı görülmektedir (Kapusızoğlu ve Dursunoğlu, 2025).

Toplumsal bütünlüğün ve kültürel sürekliliğin korunmasında merkezi bir role sahip olduğu değerlendirilen aile, Türk siyasal söyleminde özellikle muhafazakâr siyasetin egemen olduğu dönemlerde “milletin özü”, “kutsal yapı” ve “toplumun temeli” gibi metaforlarla inşa edilmiştir (Engin, 2021; Güllalp, 2003; Pekedis, 2024). Bu nedenle siyasal liderler ve partiler, aile kurumunun güçlendirilmesine yönelik politika üretimini hem ahlaki bir sorumluluk hem de siyasal bir zorunluluk olarak konumlandırmaktadır. Dolayısıyla aile, kamusal politika ve sosyal politika alanlarında çok boyutlu bir işlevselliğe sahip olmasının yanı sıra, siyasal aktörler açısından stratejik bir değer taşımaktadır.

Toplumun temel kurumu olarak ele alınan aile, siyasal söylemlerde milli kimlik ve değerlerin aktarımında merkezi bir konuma yerleştirilmektedir. Alanyazında gözlemlenen bir eğilim olarak, farklı ideolojik yönelimlerden siyasi aktörlerin gençlerin ve çocukların aileye bağlı bireyler olarak yetiştirilmesi gerektiği yönünde ortak bir söylemsel vurgu paylaştığı dikkat çekmektedir; bununla

birlikte her bir siyasal aktörün bu ortak anlayışı kendi ideolojik perspektifi doğrultusunda farklılaştırdığı görülmektedir (Kapusızoğlu ve Dursunoğlu, 2025). Toplumsal cinsiyet rolleri, cinsel yönelim ve bireysel özgürlükler gibi aile kavramını yakından ilgilendiren hususlar bu farklılaşmanın en belirgin yansıdığı alanlar arasındadır.

Siyaset, ekonomi, kültür, eğitim, hukuk, aile ve din gibi toplumsal kurumların her biri kendi değer dünyalarına dayanarak şekillenmektedir. Devlet işlerini düzenleme ve yürütme sanatı olarak tanımlanan ve özünde “birlikte yaşamının yolları” sorusuna yanıt arayan siyaset, değer kavramıyla doğrudan bağlantılıdır (Demir, 2018). Bu nedenle siyasal söylemlerin toplumda hâkim olan değerler etrafında şekillenmesi, bu değerlerin siyasal tutum ve davranışlara toplumsal bir zemin kazandırması, hem teorik hem de ampirik düzeyde ele alınan bir olgudur. Türkiye bağlamında da seçmen davranışının değerler ekseninde belirgin biçimde şekillendiği gözlemlenmiştir (Akgün, 2000).

2023 Cumhurbaşkanlığı seçimleri, Türkiye’de kökenleri daha eskiye dayanan (Yılmaz ve Bashirov, 2018) derin bir kutuplaşma ortamında gerçekleşmiştir. Bu seçimde, değer temelli siyaset, aday söylemlerinde belirgin biçimde öne çıkmıştır (Erol, 2025). Bu süreçte “aile” kavramı; ekonomik destek, ahlaki değerler, toplumsal bütünlük ve cinsiyet politikaları gibi çok boyutlu bir söylem alanı hâline gelmiştir. Seçim döneminde hem iktidar hem de muhalefet adayları aileye dair politikalarını belirli ideolojik zeminler üzerinden ifade etmiş; bu söylemler aracılığıyla seçmenlerle duygusal bağ kurmayı hedeflemiştir (Kutlay ve Öniş, 2024).

Türkiye’de siyasal söylem içerisinde aile kavramı, geleneksel değerlerin korunması, toplumsal bütünlüğün sağlanması ve sosyal politikaların meşrulaştırılması gibi çeşitli amaçlarla kullanılmaktadır. 2023 Cumhurbaşkanlığı seçimleri, bu anlamda liderlerin aile kavramına nasıl yaklaştıklarını ve bunu hangi siyasal stratejilerle bütünleştirdiklerini incelemek açısından analitik açıdan elverişli bir örnek oluşturmaktadır.

Buradan hareketle bu çalışmanın amacı, Recep Tayyip Erdoğan ve Kemal Kılıçdaroğlu’nun 2023 Cumhurbaşkanlığı seçimi sürecindeki aile söylemlerini incelemek; bu söylemlerin toplumsal cinsiyet, değerler sistemi ve seçim stratejileriyle nasıl ilişkilendirildiğini ortaya koymaktır. Bu bağlamda çalışma, siyasal iletişim pratiklerini ve siyasal ideolojilerin değer inşasını birlikte ele alan bütünlüklü bir analitik perspektif sunmayı hedeflemektedir.

Bu kapsamda araştırmanın temel sorusu, 2023 Cumhurbaşkanlığı seçim sürecinde Erdoğan ve Kılıçdaroğlu’nun “aile” kavramını nasıl temsil ettikleri ve bu temsillerin toplumsal cinsiyet, değerler sistemi ile seçim stratejileriyle nasıl ilişkilendirildiğidir. Bu temel soruya bağlı olarak aşağıdaki alt araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

1. Adayların kampanya söylemlerinde “aile” kavramı hangi bağlamlarda ve anlam düzeylerinde yer almaktadır?
2. Aileye ilişkin söylemler, içerik analizi açısından hangi temalar altında toplanmaktadır?
3. Bu temalar, adayların siyasal ideolojileri ve değer sistemleriyle nasıl bir ilişki içindedir?
4. Aile temsilleri, toplumsal cinsiyet rolleri bakımından nasıl bir anlam üretmektedir?
5. Adayların “aile” söylemleri, seçmenle duygusal, kültürel ve ideolojik bir bağ kurma stratejisi olarak nasıl işlev görmektedir?
6. İçerik ve tematik analiz bulguları doğrultusunda, “aile” kavramı siyasal meşruiyet inşasında nasıl bir rol üstlenmektedir?

1.1. Aile Kavramının Siyasal Söylemdeki Yeri

Althusser (2003), modern kapitalist toplumda devletin iki tür aygıt aracılığıyla işlediğini öne sürmektedir: Baskı aygıtları (ordu, polis, mahkemeler) ve devletin ideolojik aygıtları (DİA). DİA’lar - din kurumu, eğitim sistemi, aile, medya ve siyasal partiler- egemen ideolojinin şiddet yoluyla değil, rıza üretimi yoluyla yeniden üretildiği başlıca toplumsal mekanizmalardır. Althusser’e göre aile, bu aygıtlar arasında özgün bir konuma sahiptir: Birey, toplumsal yaşama katılmadan önce aile kurumu içinde belirli değerler, inançlar ve davranış kalıplarıyla donatılmakta; böylece egemen ideoloji, bireyin öznel deneyimine içkin hâle gelmektedir. Bu süreç Althusser’in ‘interpelasyon’ (çağırma/seslenme)

kavramıyla açıklanmaktadır: İdeoloji, bireyi belirli bir özne konumuna çağırarak onu bu konumu gönüllü biçimde benimsemiş hâle getirir (Althusser, 2003).

Bu kuramsal çerçeveden bakıldığında, aile yalnızca bireylerin özel yaşam alanını temsil eden bir kurum değildir. Aksine, aile egemen ideolojinin yeniden üretildiği ve bireylerin toplumsal düzene eklemlendiği başlıca yapılardan biri olarak işlev görmektedir. Siyasal aktörlerin söylemlerinde aileye yapılan vurgu bu nedenle çok katmanlı bir anlam taşımaktadır: Hem toplumsal değerlere atıfta bulunulmakta hem de Althusser'in (2003) tanımladığı biçimiyle egemen ideolojinin, toplumsal cinsiyet normlarının ve siyasal düzenin meşrulaştırılması sağlanmaktadır. Dolayısıyla siyasal söylemde aile temsilleri, ideolojinin toplumsal düzeyde yeniden üretilmesine hizmet eden sembolik bir araç işlevi görmektedir. Bu çerçevede, söz konusu çalışmada iki adayın aile söylemlerini çözümlemek için temel analitik araç olarak kullanılmaktadır.

Tarihsel açıdan değerlendirildiğinde, aile kurumunun; din, gelenek ve ahlaki normlar gibi meşruiyet kaynakları aracılığıyla toplumsal düzenin sürdürülmesinde merkezi bir işlev üstlendiği ve söz konusu değerlerin kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağladığı görülmektedir (Pekedis, 2024; Turğut, 2014; Turğut, 2016). Türkiye'de siyasal iktidarlar açısından aile, geleneksel değerlerin aktarımını sağlayan ve toplumsal düzenin devamını güvence altına alan ideolojik bir yapı olarak tanımlanmıştır. Bu bağlamda aile, devlet otoritesinin toplumsal düzeyde yeniden üretildiği ve normatif düzenin pekiştirildiği bir alan işlevi görmektedir. Özellikle muhafazakâr siyasetin belirleyici olduğu dönemlerde aile söylemi, sıklıkla "milletin özü", "kutsal yapı" ve "toplumun temeli" gibi metaforlarla inşa edilmiştir (Engin, 2021; Gülalp, 2003; Pekedis, 2024). Öte yandan muhafazakâr siyasi aktörler aileyi milli ve ahlaki değerlerin taşıyıcısı olarak konumlandırırken, daha seküler aktörler ise aileyi bireysel özgürlükler ve çeşitlilik çerçevesinde tanımlama eğilimindedir (Durmuşoğlu, 2019).

1.2. Toplumsal Cinsiyet ve Aile Politikaları

Toplumsal cinsiyet, modern siyasal tartışmalarda aile politikalarıyla sıkı biçimde ilişkilendirilen bir kavramdır. Türkiye'de aile politikaları tarihsel olarak kadınların bakım emeğine dayalı, geleneksel cinsiyet rollerini pekiştiren bir çerçevede şekillenmiştir (Acar ve Altunok, 2013). Bu nedenle aile söyleminin zaman zaman toplumsal cinsiyet eşitliği tartışmalarıyla gerilimli bir ilişki içine girdiği ve normatif bir yapıya dönüşebildiği gözlemlenmektedir.

İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme süreci, aileyi merkeze alan muhafazakâr politikanın toplumsal cinsiyet eşitliğiyle kurduğu gerilimi daha görünür hâle getirmiştir. Arat'ın (2022) demokratik gerileme ve kadın haklarının araçsallaştırılması üzerine yürüttüğü çözümleme, bu süreçte aileyi "korunması gereken milli değer" olarak konumlandıran ve toplumsal cinsiyet eşitliği söylemini dış kaynaklı bir unsur olarak çerçeveleyen siyasal dilin nasıl yükseldiğini belgelemektedir. Böylece aile, siyasal alanda hem ulusal kimliğin hem de cinsiyet rejiminin yeniden üretildiği bir ideolojik mekanizma olarak işlev görmektedir (Althusser, 2003; Arat, 2022).

Muhafif siyasal aktörlerin aileyi daha kapsayıcı, eşitlikçi ve sosyal politika merkezli bir çerçevede tanımladığı alanyazında gözlemlenmiştir (Durmuşoğlu, 2019; Kutlay ve Öniş, 2024). Bu yaklaşımda kadınların güçlendirilmesi, çocuk yoksulluğunun azaltılması ve sosyal devletin aileyi desteklemesi temel öğeler arasında yer almaktadır. Söz konusu yaklaşım, aileyi kültürel bir değer olmaktan ziyade ekonomik ve sosyal bir birim olarak ele almakta; eşitlik ve hak temelli politikaları ön plana çıkarmaktadır. Aile söylemi, aynı zamanda LGBT bireyler, kadınlar ve çocuklar gibi grupların siyasal temsil taleplerinin dile getirildiği bir mücadele alanı olarak da değerlendirilebilir (Kır, 2011; Bayer, 2013). Kadın emeği, bakım yükü, aile içi şiddet, çocuk yoksulluğu ve cinsiyet temelli ayrımcılık gibi konular aile politikalarının kritik bileşenleri olarak öne çıkmaktadır. Bu nedenle aile, Türkiye'de siyasal aktörlerin toplumsal cinsiyet rejimlerini söylemsel olarak yeniden ürettikleri, müzakere ettikleri ve ideolojik biçimde çerçeveledikleri bir alan olarak ortaya çıkmaktadır (Kandiyoti, 2016).

1.3. Siyasal Söylem, Değerler ve Seçim Stratejileri

Siyasal söylem, siyasal aktörlerin ideolojik konumlarını, kültürel referanslarını ve seçmenle kurdukları duygusal ilişkiyi inşa eden temel araçlardan biridir. Değerler sistemi, siyasal iletişim literatüründe seçmen davranışını biçimlendiren belirleyici çerçevelerden biri olarak ele alınmaktadır (Entman, 1993; Lakoff, 2004). Türkiye bağlamında değerler siyasetinin uzun yıllardır milli, manevi ve kültürel

referanslar üzerinden şekillendiği ve aile kavramının bu değerler sisteminin önemli bir bileşeni olarak konumlandırıldığı gözlemlenmektedir (Yılmaz ve Bashirov, 2018). Aile hem toplumsal normların taşıyıcısı hem de siyasal aktörlerin meşruiyet üretme sürecinde başvurduğu bir kavramsal kaynak olarak işlev görmektedir; siyasal söylem bu nedenle aile kavramı üzerinden ideolojik sınırlar çizmektedir (Kapusızoğlu ve Dursunoğlu, 2025; Engin, 2021).

Aile söylemi aynı zamanda kutuplaştırıcı bir işlev üstlenebilmektedir. Siyasal aktörler aileyi ulusal kimliğin temeli olarak konumlandırırken karşıt görüşleri bu kimliğe yönelik bir tehdit unsuru olarak çerçeveleyerek siyasal ayrışmayı derinleştirebilmektedir (Kandiyoti, 2016). Bu durum, siyasal iletişimde aile kavramının yalnızca değerler siyaseti bağlamında değil, aynı zamanda ideolojik mücadele ve kimlik inşası bağlamında da ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Öte yandan aile söylemi, seçmenle duygusal bağ kurmanın etkili mekanizmalarından biri olarak da işlev görmektedir. Siyasal liderler, aile üzerinden gündelik yaşam pratiklerine, ekonomik kırılganlıklara ve toplumsal hassasiyetlere temas ederek duygusal mobilizasyon üretebilmektedir (Erol, 2025). Bu bağlamda aile, hem normatif bir ideal hem de siyasal ikna stratejisinin duygusal bir taşıyıcısı olarak değerlendirilebilir.

2. YÖNTEM

Bu çalışma, nitel araştırma yaklaşımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, içerik analizi ve tematik analiz teknikleri birlikte uygulanmıştır (Braun ve Clarke, 2006; Krippendorff, 2018). İçerik analizi, söylemlerde yer alan anahtar kavramların (örneğin “aile”, “kadın”, “çocuk”, “eşitlik”, “koruma”, “manevi”, “cinsiyet”) frekanslarını belirlemeye odaklanmıştır; tematik analiz ise bu kavramların bağlam içinde nasıl anlam kazandığını ve söylemlerdeki derin yapıları ortaya koymuştur.

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma, nitel araştırma yaklaşımıyla desenlenmiş betimleyici ve yorumlayıcı bir araştırmadır. Araştırmada siyasal liderlerin aile söylemlerini hem nicel dağılımları hem de niteliksel anlamları üzerinden incelemek amacıyla iki aşamalı bir analiz stratejisi benimsenmiştir. Önce belirlenen siyasal metinlerde “aile”, “kadın”, “çocuk”, “eşitlik”, “değer”, “koruma”, “manevi” ve “cinsiyet” gibi anahtar kelimelerin ve bunlarla ilişkili ifadelerin frekansları çıkarılmıştır. Böylece adayların söylemlerinde aileye hangi bağlamlarda ve hangi yoğunlukta yer verdikleri içerik analizi yoluyla ortaya konulmuştur (Krippendorff, 2018). İkinci aşamada elde edilen söylemler Braun ve Clarke’ın (2006) tematik analiz yaklaşımı doğrultusunda çözümlenmiştir. Adayların aileye ilişkin ifadeleri anlam birimlerine ayrılarak kodlanmış; bu kodlar önce alt kategoriler hâlinde toplanmış, ardından koruma odaklı, ekonomik destek odaklı ve hak temelli üst kategoriler altında bütünleştirilmiştir. Bu iki yöntemin birlikte kullanılması, siyasal söylemin yalnızca “ne kadar” tekrarlandığını değil, aynı zamanda “nasıl” kurulduğunu ve hangi ideolojik çerçeveler içinde anlamlandırıldığını incelemeyi mümkün kılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini 2023 Türkiye Cumhurbaşkanlığı seçim sürecinde adayların kamuoyuna yansıyan aile temalı söylemleri oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemi, Recep Tayyip Erdoğan ve Kemal Kılıçdaroğlu’nun seçim bildirgeleri ve program metinleri, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT)’nda yayımlanan seçim konuşmaları, miting konuşmaları, basın açıklamaları ve televizyon programları ile sosyal medya paylaşımlarından (özellikle X/Twitter) seçilen ve aile, toplumsal cinsiyet ile değerler kavramlarını belirgin biçimde içeren söylemlerden oluşmaktadır.

Örnekleme seçiminde iki aşamalı bir örnekleme stratejisi tercih edilmiştir. İlk aşamada, evreni anlamlı alt gruplara ayırarak her bir katmanın kendi içinde temsil edilmesini sağlamak ve katmanlar arası karşılaştırmalara olanak tanımak amacıyla katmanlı amaçlı örnekleme (stratified purposeful sampling) kullanılmıştır (Patton, 2015; Palinkas vd., 2015). İkinci aşamada ise her katman içinde, olgunun farklı görünümünü ve yoğunluğunu en geniş şekilde yakalayabilmek için maksimum çeşitlilik (maximum variation/heterogeneity sampling) ilkesi doğrultusunda söylemler seçilmiştir (Patton, 2015; Creswell, 2007). Bu iki stratejinin bir arada kullanımı (katmanlı maksimum çeşitlilik örnekleme) hem yapılandırılmış karşılaştırılabilirlik sağlanmaya çalışılmış hem de her katman içindeki zengin çeşitliliği ve yoğun örnekleri kapsamaya hedeflenmiştir (Patton, 2015). Araştırma sorularına en fazla cevap sağlayacağı öngörülen, aile temsillerinin yoğun biçimde kurulduğu söylemler özellikle tercih edilmiştir. Örnekleme, her iki adaydan 8’er söylem birimi olacak şekilde toplam 16 söylemden oluşmuştur. Söylem

seçiminde; kaynak çeşitliliği (seçim bildirgeleri, miting konuşmaları, resmi açıklamalar, sosyal medya paylaşımları), tematik yoğunluk “aile”, “kadın”, “çocuk”, “eşitlik”, “koruma”, “manevi”, “cinsiyet” gibi anahtar kavramları içeren söylemler ve söylem türü dengesi (koruma-tehdit, refah-eşitlik, toplumsal cinsiyet vb.) gibi farklı söylem eksenlerinin her iki adayda da temsil edilmesine dikkat edilmiştir. Ayrıca analiz dönemi, 1 Nisan – 28 Mayıs 2023 (birinci ve ikinci tur öncesi söylemler) tarihleri ile sınırlandırılmıştır.

31 Mart 2023 tarihinde kesinleşen aday listesinde (Anadolu Ajansı, 2023b) yer alan diğer adaylar (Sinan Oğan, Muharrem İnce) başlangıçta değerlendirmeye alınmış; ancak iki temel metodolojik gerekçeyle kapsam Erdoğan ve Kılıçdaroğlu ile sınırlandırılmıştır. Birinci gerekçe, kampanya sürecinin fiilen kısılmasıdır: Muharrem İnce 11 Mayıs 2023’te adaylıktan çekilmiş; Sinan Oğan ise birinci turdaki oy oranı nedeniyle 28 Mayıs tarihinde yapılan ikinci tura katılamamıştır. Bu durum, söz konusu adayların karşılaştırmalı analize yeterli söylem üretme imkânı bulamamasına yol açmıştır. İkinci gerekçe, medya görünürlüğü ve söylem yoğunluğudur: Kamuoyu araştırmaları ve medya izleme verileri, seçim kampanyasının gündemini ağırlıklı olarak Erdoğan ve Kılıçdaroğlu’nun belirlediğini ortaya koymaktadır (Erol, 2025; Kutlay ve Öniş, 2024). Nitel araştırmada karşılaştırmalı analiz yapabilmek için örneklemin analitik olarak karşılaştırılabilir birimlerden oluşması gerektiği göz önünde bulundurulduğunda, bu sınırlandırma metodolojik açıdan zorunlu bir tercih niteliği taşımaktadır (Creswell, 2007).

Araştırmanın veri seti, her adaydan 8 söylem birimi olmak üzere toplam 16 söylem biriminden oluşmaktadır. Bu büyüklüğün yeterli olup olmadığı nitel araştırma metodolojisi açısından doğrudan yanıtlanması gereken bir sorudur. Nitel araştırmada örneklem büyüklüğü, istatistiksel temsil ilkesine göre değil; tematik doygunluk (thematic saturation) ilkesine göre değerlendirilmektedir (Lincoln ve Guba, 1985; Patton, 2015). Tematik doygunluk, yeni veri birimlerinin analizi anlamlı biçimde değiştirmedikleri noktayı ifade etmektedir. Braun ve Clarke (2006), tematik analizde doygunluğun örneklem büyüklüğünden çok veri zenginliğiyle ilişkili olduğunu vurgulamaktadır; bu çerçevede analitik derinliği güvence altına alan amaçlı örneklemin büyüklükten önce geldiği kabul görmektedir. Bu çalışmada da 16 söylem biriminin seçimi istatistiksel değil analitik bir gerekçeye dayanmakta; her birim tematik yoğunluk, kaynak çeşitliliği ve doğrulanabilirlik ölçütleriyle belirlenmiştir.

Bu çalışmada 16 söylem biriminin seçilmesi, rastgele bir tercih değil; birkaç metodolojik gerekçeye dayanan amaçlı bir karardır. Her şeyden önce, incelenen veri havuzunun yapısal bir kısıtı mevcuttur: Seçim kampanyası döneminde her iki aday da çok sayıda konuşma ve açıklama yapmış olmakla birlikte, bu içeriklerin önemli bir bölümü tam metin olarak erişilebilir değildir; bir kısmı yalnızca haber özetlerine dayandığından akademik analiz için gereken doğrulama koşullarını karşılamamaktadır. Doğrulanamayan söylemlerin veri setine dahil edilmesi, güvenilirlik açısından çok daha ciddi bir risk oluşturacaktı (Krippendorff, 2018). İkinci olarak, adayların aile temasını işleme yoğunlukları yapısal olarak farklıdır: Erdoğan’ın söylemleri yüksek düzeyde aile odaklı iken Kılıçdaroğlu’nun söylemleri aile temasına daha sınırlı biçimde yer vermektedir. Bu asimetri, araştırmacının bir tercihinin değil, gerçek siyasal iletişim pratiklerinin bir yansımasıdır. Veri setinin her iki adaydan eşit sayıda söylem birimi içerecek biçimde dengelenmesi, bu yapısal asimetrinin karşılaştırmalı analizi zedelemesinin önüne geçmek amacıyla bilinçli olarak uygulanmış bir metodolojik kontrol mekanizmasıdır (Patton, 2015).

Üçüncü olarak, bu çalışma istatistiksel genelleme değil; analitik genelleme hedeflemektedir. Yin’in (2018) vaka çalışması metodolojisinde de vurguladığı üzere, nitel araştırmalarda bulguların genellenmesi, istatistiksel temsil üzerinden değil; kuramsal çerçevelerle ve literatürle örtüşme üzerinden değerlendirilmelidir. Bu çalışmada elde edilen bulgular, Althusser (2003), Entman (1993), Esping-Andersen (1990) ve Acar ile Altunok (2013) gibi kuramsal kaynaklarla tutarlı biçimde örtüşmekte; bu durum analitik geçerliliği desteklemektedir. Bununla birlikte, veri setinin sınırlılığı çalışmanın kısıtları arasında açıkça kabul edilmekte ve ileride yapılacak araştırmaların bu bulguları daha geniş veri setleriyle sınaması önerilmektedir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veri seti, aday söylemlerinin doğrulanabilirlik, erişilebilirlik ve tematik yoğunluğu göz önünde bulundurularak sınırlandırılmıştır. İçerik analizinde geçerlilik ve güvenilirliğin temel

koşullarından biri, analiz edilen birimlerin özgün ve doğrulanabilir kaynaklara dayanmasıdır (Krippendorff, 2018). Bu nedenle yalnızca tam doğrulanabilir, özgün sözel ifadeye birebir karşılık gelen, tarihi kesin, bağlamı açık ve resmi (AK Parti, CHP, İletişim Başkanlığı) veya kurumsal medya kaynaklarında (Anadolu Ajansı, Cumhuriyet, BirGün, DHA vb.) yer alan alıntılar veri setine dahil edilmiştir. Yalnızca özet aktaran haberler, parafraz ifadeler, kaynağı belirtilmeyen sosyal medya iddiaları, doğrulanamayan miting metinleri ve transkriptine ulaşılamayan konuşmalar sistematik olarak dışarıda bırakılmıştır.

Adaylardan toplanan söylemler haber siteleri, YouTube konuşmaları, parti açıklamaları ve basın metinlerinden elde edilmiştir. Adayların aile temasını işleme sıklıkları yapısal olarak farklıdır: Erdoğan'ın söylemleri yüksek düzeyde aile odaklı iken Kılıçdaroğlu'nun söylemleri aile temasına daha sınırlı biçimde yer vermektedir. Ulaşılabilen veri havuzundan amaçlı ve katmanlı maksimum çeşitlilik örneklemesi ile Erdoğan'dan 8, Kılıçdaroğlu'ndan 8 söylem birimi seçilmiş; toplam 16 söylem biriminden oluşan bir veri seti oluşturulmuştur. Söylem seçiminde kaynak çeşitliliği (seçim bildirgeleri, miting konuşmaları, resmi açıklamalar, sosyal medya paylaşımları), tematik yoğunluk ve söylem türü dengesi ölçütleri gözetilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Bu çalışmada, Türkiye'de 14 ve 28 Mayıs 2023 seçimleri öncesinde iki siyasi liderin aile, kadın, çocuk, toplumsal cinsiyet, eşitlik ve manevi değer temalarına ilişkin söylemlerinin nasıl kurulduğunu incelemek üzere nitel içerik analizi ve tematik analiz yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Çalışmanın veri seti, 1 Nisan–28 Mayıs 2023 tarihleri arasında her iki lider tarafından yapılan miting konuşmaları, televizyon yayınları, kampanya videoları, resmi açıklamalar ve güvenilir ana akım medya haberlerinde doğrudan alıntı biçiminde yer alan ifadelerden oluşturulmuştur. Bu tarih aralığı, seçim kampanyasının en yoğunlaştığı ve aile/toplumsal cinsiyet temalarının siyasal iletişimde en belirgin biçimde gündemleştirildiği dönem olması nedeniyle amaçlı örneklem stratejisiyle sınırlandırılmıştır.

Veri toplama aşamasında, tüm olası konuşma, röportaj ve kampanya içerikleri geniş bir taramaya tabi tutulmuş; ancak yalnızca tam doğrulanabilir, orijinal sözel ifadeye birebir karşılık gelen, tarihi kesin, bağlamı açık ve resmi (AK Parti, CHP, İletişim Başkanlığı) veya kurumsal medya kaynaklarında (Anadolu Ajansı, Cumhuriyet, BirGün, DHA vb.) yer alan alıntılar veri setine dahil edilmiştir. Bu nedenle, yalnızca özet aktaran haberler, parafraz ifadeler, kaynağı belirtilmeyen sosyal medya iddiaları, doğrulanamayan miting metinleri ve transkriptine ulaşılamayan konuşmalar sistematik olarak dışarıda bırakılmıştır. Böylece çalışmada kullanılan söylemler, dezenformasyon riskinden arındırılmış, yeniden izlenebilir, kaynağı net biçimde belirlenmiş ve teyide açık bir nitel veri tabanı oluşturmuştur.

Toplanan veriler üzerinde ilk aşamada nitel içerik analizi yürütülmüş; her bir alıntı biçimsel yapısı, referans verdiği değerler, tanımladığı toplumsal aktörler ve içerdiği normatif vurgular açısından kodlanmıştır. Bu kodlama süreci hem önceden belirlenmiş kavramlara (aile, kadın, çocuk, LGBT, kutsallık, değer, tehdit, sosyal politika, koruma vb.) dayalı yönlendirilmiş (deduktif) bir yaklaşımı hem de veride kendiliğinden ortaya çıkan örüntüleri yakalamaya yönelik açık uçlu (indüktif) kodlamayı bir araya getirmiştir. İkinci aşamada elde edilen kodlar, tematik analiz yöntemiyle kavramsal kümelere ayrılmış ve lider söylemlerinin inşa ettiği anlam yapıları çözümlenmiştir. Erdoğan'ın söylemleri ağırlıklı olarak “aile = kutsal/millî değer”, “LGBT = sapkın akım/tehdit”, “kadın ve çocuk = korunması gereken grup” açısından tematikleşirken; Kılıçdaroğlu'nun söylemleri “aile = sosyal politika birimi”, “kadın = hak ve ekonomik bağımsızlık öznesi”, “çocuk yoksulluğu = adalet sorunu”, “eşitlik = toplumsal hedef” gibi çerçevelerde yoğunlaşmıştır.

Veri setinin bu şekilde sınırlandırılmış olması, çalışmanın geçerlilik, güvenilirlik, şeffaflık ve yeniden üretilebilirlik ilkelerine uygun olmasını sağlamıştır. Doğrudan doğrulanamayan hiçbir ifade dahil edilmemiş; böylece politik söylem analizlerinde sıkça karşılaşılan kaynağı belirsiz alıntı hataları önlenmiştir. Dolayısıyla çalışma, seçim döneminin söylemsel rekabetini anlamak için hem bağlama duyarlı hem de kanıta dayalı bir nitel analiz altyapısı sunmaktadır. İçerik analizi yapılırken anahtar kavramlar; “aile”, “kadın”, “çocuk”, “LGBT”, “sapkın”, “koruma”, “kutsal”, “manevi”, “değer”, “destek”, “gelir”, “güvence”, “aç”, “açlık”, “hak”, “adalet”, “huzur”, “bereket”, “eşitlik”, “tehdit” olarak belirlenmiştir. Tematik analizde ise üç tema belirlenmiştir: Aileyi konumlandırma biçimi, tehdit ve koruma söylemleri, toplumsal cinsiyet ve kadın.

Araştırmada kullanılan tüm veriler kamuya açık kaynaklardan (resmi belgeler, açık erişimli video kayıtları, medya içerikleri ve sosyal medya paylaşımları) elde edilmiştir. Çalışma, herhangi bir kişisel veriyi ifşa etmemekte; yalnızca kamuoyuna açık siyasal söylemlerin analizini içermektedir. Bu nedenle etik kurul onayı gerektirecek bir müdahale veya gizlilik ihlali söz konusu değildir. Bununla birlikte, özellikle toplumsal cinsiyet ve cinsel yönelim tartışmaları gibi hassas konular aktarılırken stigmatize edici dil kullanılmamasına ve analiz dilinin eleştirel fakat saygılı olmasına özen gösterilmiştir. Kodlama tek araştırmacı tarafından yürütüldüğünden bulgular araştırmacının yorumsal çerçevesini yansıtmaktadır. Nitel araştırmada bu durum olağan olmakla birlikte, Lincoln ve Guba'nın (1985) önerdiği güvenilirlik ölçütleri çerçevesinde bu sınırlılığın yönetilmesine özen gösterilmiştir: Analiz sürecinin tüm aşamaları (kodlama kararları, tema oluşturma gerekçeleri, dışlama ölçütleri) ayrıntılı biçimde belirlenmiştir. Böylece çalışmanın denetlenebilirliği ve teyit edilebilirliği sağlanmıştır. Ancak farklı araştırmacıların farklı vurgu ve temalar geliştirebileceği de göz önünde bulundurulmalıdır. Veri seti herhangi bir liderin lehine ya da aleyhine söylem yoğunluğu yaratmayacak şekilde, yalnızca tematik uygunluk, doğrulanabilirlik ve tarihsel eşzamanlılık ölçütleri dikkate alınarak oluşturulmuştur. Bu nedenle veri seçimi politik sonuç üretmek amacıyla değil, araştırma sorusunun gerektirdiği analitik kapsam doğrultusunda yapılmıştır. Çalışma kapsamında alıntılar bağlamından koparılmasına, söylemlerin tarih ve bağlam bilgilerinin korunmasına, hiçbir siyasal aktör lehine veya aleyhine normatif yargıda bulunmadan, veriye dayalı bir analiz yürütülmesine özen gösterilmiştir. Ayrıca yalnızca Türkçe söylemler üzerinden yürütülmüş; olası çeviri metinleri (örneğin yabancı basına verilen röportajlar) kapsam dışı bırakılmıştır.

2.5. Etik Kurul Onayı

Bu araştırmanın kavramsal çerçevesinin hazırlanması, veri toplama araçlarının uygulanması, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanması aşamalarının tamamında etik kurallara uygun hareket edilmiştir. Karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde ANKAD Yayın Kurulu'nun hiçbir sorumluluğu bulunmamaktadır. Tüm sorumluluk yazara aittir. Bu çalışmanın ANKAD dışında herhangi bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederim. Yapılan bu çalışmada, insan veya hayvanlar ile ilgili etik onay gerektiren herhangi bir araştırma içermemektedir. Çalışmada kullanılan kaynaklar ve referanslar belirtilmiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde, Erdoğan ve Kılıçdaroğlu'nun aile söylemlerine ilişkin içerik analizi ve tematik analiz bulguları sunulmuştur.

3.1. İçerik Analizi Bulguları

1 Nisan–28 Mayıs 2023 seçim kampanyası döneminde iki siyasal lider tarafından dile getirilen aile, kadın, çocuk ve toplumsal cinsiyet temalı söylemler, doğrulanmış alıntılar üzerinden sistematik bir içerik analizine tabi tutulmuş; her bir ifadedeki anlam yapıları, değer atıfları, tehdit çerçeveleri ve politika yönelimleri kodlanarak karşılaştırmalı biçimde çözümlenmiştir. Toplam 16 söylem biriminde (her lider için 8 birim) gerçekleştirilen analiz, her iki liderin 'aile' kavramını ortak bir söylemsel referans noktası olarak kullandığını; ancak bu kavramı farklı ideolojik ve söylemsel çerçeveler içinde konumlandığını ortaya koymaktadır. Kullanılan veri seti ise şu şekildedir:

Recep Tayyip Erdoğan'ın Söylemleri

E1: "Aile yapısını sapkın akımlardan korumanın yanında, her türlü maddi ve manevi destekle güçlendireceğiz." (Adalet ve Kalkınma Partisi [AK Parti], 2023)

Tarih/Bağlam: 11 Nisan 2023 – AK Parti Seçim Beyannamesi ve Milletvekili Aday Tanıtım Toplantısı

Anahtar Kavramlar: aile, sapkın akımlar, koruma, manevi değer, sosyal politika, aile destek sistemi

E2: "Gelir tamamlayıcı aile destek sistemiyle hiçbir hanenin gelirinin belirli seviyenin altına düşmemesini temin edeceğiz... Aile Koruma Kalkanı Programı'yla ev hanımlarının emekliliğine destek vereceğiz." (İletişim Başkanlığı, 2023; Cumhuriyet, 2023)

Tarih/Bağlam: 11 Nisan 2023 – Beyanname konuşması

Anahtar Kavramlar: aile, sosyal yardım, ev hanımı, ekonomik koruma, çocuk bakımı, refah devleti

E3: “Çocuklarımızı, gençlerimizi sapkın akımların mezesi yapmak için yanıp tutuşanlar var. Neydi bu? LGBT...” (ÜniKuir İş Grubu, 2023)

Tarih/Bağlam: 12 Nisan 2023 – Metro Hattı Açılış Töreni (Ankara)

Anahtar Kavramlar: çocuk, gençlik, LGBT, koruma, sapkın akımlar, aile tehdidi

E4: “AK Parti’nin, Milliyetçi Hareket Partisi’nin ve diğer Cumhur İttifakı ortaklarının LGBT diye bir derdi yok.” (Demirören Haber Ajansı [DHA], 2023)

Tarih/Bağlam: 12 Nisan 2023 – Açılış mitingi

Anahtar Kavramlar: LGBT, aile, milli–yerli değer, toplumsal cinsiyet karşıtı söylem

E5: “Çünkü aile bizim kutsalımızdır... Toplumumuzun bel kemiği aileyi, gözümüzün nuru evlatlarımızı LGBT gibi sapkınlıklardan korumak bizim için esastır.” (İletişim Başkanlığı, 2023; Anadolu Ajansı [AA], 2023a)

Tarih/Bağlam: 5 Mayıs 2023 – TVNET ortak yayını

Anahtar Kavramlar: aile, kutsal değer, çocuk, sapkınlık, LGBT, koruma, manevi değer

E6: “Aile yapımızı, kadınları ve çocuklarımızı korumak için her türlü mücadeleyi sonuna kadar vereceğiz... Bizim mücadelemiz, ailenin ve kadınların haklarından geriye gidiş olarak gördüğümüz sapkın akımlardır.” (Anadolu Ajansı [AA], 2023)

Tarih/Bağlam: 5 Mayıs 2023 – TVNET ortak yayını

Anahtar Kavramlar: aile, kadın, çocuk, haklar, koruma, sapkın akımlar

E7: “LGBT konusunda... Anayasa düzenlemesi içerisinde aileyi ön plana çıkardık... Aile yapımızı asla tehdit altında bırakamayız.” (Son Dakika, 2023a; Türk Patronlar Dünyası, 2023)

Tarih/Bağlam: 6 Nisan 2023 – 24 TV–360–TV4 ortak yayını

Anahtar Kavramlar: aile, anayasa, LGBT, koruma, milli–dini değerler

E8: “Bizim milli, yerli, dinî değerlerimiz ve özellikle de kutsalımız aile yapımız... Bizim aile yapımızda LGBT’ye yer olabilir mi?” (Takvim Gazetesi, 2023)

Tarih/Bağlam: 6 Nisan 2023 – 24 TV–360–TV4 ortak yayını

Anahtar Kavramlar: aile, milli–dini değer, toplumsal cinsiyet, LGBT, normatif aile modeli

Kemal Kılıçdaroğlu’nun Söylemleri

K1: “Sana söz, Aile Destekleri Sigortası gelecek, her evin asgari gelir güvencesi olacak. Hiçbir çocuk yatağa aç girmeyecek.” (Cumhuriyet Halk Partisi [CHP], 2023a; BirGün, 2023)

Tarih/Bağlam: 9 Nisan 2023 – “Sana Söz” kampanya videosu

Anahtar Kavramlar: aile, çocuk yoksulluğu, sosyal devlet, gelir güvencesi, koruma

K2: “Sevgili kadınlar, sevgili ev hanımları; benim en çok değer verdiğim projem Aile Destekleri Sigortası’dır. Bu benim hayatımın en önemli projesidir.” (Cumhuriyet, 2023; CHP, 2023b)

Tarih/Bağlam: 22 Nisan 2023 – “Sana Söz” kampanya videosu

Anahtar Kavramlar: kadın, ev hanımı, aile, sosyal güvence, toplumsal cinsiyet

K3: “Her aileye asgari gelir güvencesi verirsiniz, ailede mutluluğu, huzuru ve bereketi sağlarsınız... Hiçbir çocuğumuz bu topraklarda yatağa aç girmeyecek.” (Cumhuriyet, 2023; Yurt Gazetesi, 2023)

Tarih/Bağlam: 22 Nisan 2023 – “Sana Söz” kampanya videosu

Anahtar Kavramlar: aile, çocuk, refah, sosyal politika, koruma

K4: “Tek bir çocuğun dahi yatağa aç girmeyeceği” söylemi... tek bir vatandaşını dahi yatağa aç yatırmayacak olan bir cumhuriyet tahayyülüdür.” (Bianet, 2023; BirGün, 2023)

Tarih/Bağlam: 23 Nisan 2023 – BirGün köşe yazısı

Anahtar Kavramlar: çocuk, açlık, cumhuriyet, sosyal adalet, eşitlik

K5: “Hak, hukuk ve adaletin olması için her evde huzur ve bereketin olması gerekiyor... Eğer bir çocuk yatağa aç giriyorsa... o ülkede adalet yok demektir.” (Mynet, 2023)

Tarih/Bağlam: 27 Mayıs 2023 – Aile Destekleri Sigortası Buluşması

Anahtar Kavramlar: adalet, aile, çocuk, yoksulluk, hak–hukuk

K6: “Devletin sizi desteklemesi lazım... Hiçbir kadını erkeğe muhtaç etmeyeceğim.” (Ordu Olay Gazetesi, 2023)

Tarih/Bağlam: 27 Mayıs 2023 – Aile Destekleri Sigortası Buluşması

Anahtar Kavramlar: kadın, ekonomik bağımsızlık, toplumsal cinsiyet eşitliği

K7: “Sevgili genç müteedeyin kadınlar; size aylarca ‘kazanımlarınızı kaybedersiniz’ propagandası yapanlar, tüm haklarınızı 3–5 oya sattılar. Bay Kemal, asla kazanımlara dokunmaz.” (Son Dakika, 2023b; Ayandon, 2023)

Tarih/Bağlam: 8 Mayıs 2023 – Twitter paylaşımı

Anahtar Kavramlar: kadın hakları, müteedeyin kadınlar, toplumsal cinsiyet eşitliği

K8: “Biz, hayatı paylaşmaktan gurur duyarız.” (Odatv, 2023; Gazete Oksijen, 2023)

Tarih/Bağlam: 8 Mayıs 2023 – Cinsiyetçi pankarta yanıt

Anahtar Kavramlar: toplumsal cinsiyet rolleri, ev içi emek paylaşımı, eşitlikçi aile

Tablo 1. Liderlerin kavram seti kullanımları

Anahtar Kelime	Erdoğan Frekansı	Kılıçdaroğlu Frekansı	Açıklama
Aile (türevler dahil)	8	6	Her iki liderde de merkezi; Erdoğan’da tüm söylemlerde yer almaktadır.
Kadın (türevler dahil)	1	4	Kılıçdaroğlu’nda daha sık ve hak/eşitlik bağlamında kullanılmaktadır.
Çocuk (türevler dahil)	4	5	Kılıçdaroğlu’nda yoksulluk ve refah; Erdoğan’da koruma söylemiyle ilişkilidir.
LGBT	6	0	Yalnızca Erdoğan’ın söylemlerinde geçmektedir.
Sapkın (türevler dahil)	5	0	Yalnızca Erdoğan’da, tehdit ve ahlaki sınır söylemi içinde kullanılmaktadır.
Koruma (türevler dahil)	7	0	Erdoğan’da baskın; Kılıçdaroğlu’nda dolaylı/sosyal koruma anlamında yer alır.
Destek (türevler dahil)	2	5	Her iki liderde de vardır; Erdoğan’da aileyi koruma, Kılıçdaroğlu’nda sosyal devlet bağlamında.
Eşitlik	0	3	Yalnızca Kılıçdaroğlu’nun söylemlerinde geçmektedir.
Hak (türevler dahil)	1	4	Kılıçdaroğlu’nda daha sık ve bireysel/sosyal haklar bağlamındadır.
Kutsal (türevler dahil)	3	0	Yalnızca Erdoğan’ın söylemlerinde geçmektedir, aileyle doğrudan ilişkilidir.
Manevi	2	0	Yalnızca Erdoğan’ın söylemlerinde geçmektedir, milli-dini değer vurgusuyla yer almaktadır.
Ekonomik/Sosyal (türevler dahil)	2	5	Kılıçdaroğlu’nda sosyal politika ve refah ekseninde daha sık yer almaktadır.
Adalet	0	2	Yalnızca Kılıçdaroğlu’nun söylemlerinde geçmektedir.
Gelir (türevler dahil)	2	4	Kılıçdaroğlu’nda gelir güvenvesi ve yoksulluk bağlamında daha sık yer almaktadır.
Aç/Yoksulluk (türevler dahil)	0	6	Yalnızca Kılıçdaroğlu’nun söylemlerinde sistematik biçimde geçmektedir.

Frekans analizi sonuçları, iki liderin aile, kadın, çocuk ve toplumsal cinsiyet temalarını farklı söylemsel örüntüler içinde kurduğuna işaret etmektedir. Toplam 16 söylem biriminde (her lider için 8 birim) gerçekleştirilen analiz, her iki liderin “aile” kavramını ortak bir motif olarak kullandığını, ancak bu kavramı farklı ideolojik ve söylemsel çerçeveler içinde konumlandığını ortaya koymaktadır. Erdoğan’ın söylemlerinde “LGBT” 6 kez, “sapkın” 5 kez ve “koruma/korunmak” 7 kez geçmekte; “kutsal” 3 kez ve “manevi” 2 kez kavramları yalnızca onun söylemlerinde yer almaktadır. Buna karşılık Kılıçdaroğlu’nun söylemlerinde “çocuk” 5 kez, “kadın” 4 kez, “eşitlik” 3 kez, “hak” 4 kez ve “adalet” 2 kez yer almakta; “gelir/güvence” ve “ekonomik-sosyal destek” kavramları toplamda 4 ve 5 kez kullanılmaktadır. “Aç/yoksulluk” kavramı 6 kez ile yalnızca Kılıçdaroğlu’nun söylemlerinde sistematik biçimde yer almaktadır. Buna karşılık “LGBT”, “sapkın”, “kutsal” ve “manevi” kavramları Kılıçdaroğlu’nun söylemlerinde hiç kullanılmamıştır.

Bu dağılım, Erdoğan’ın söyleminde aile kavramının milli-manevi değerlerle ve belirli ideolojik akımlara (LGBT bağlamında) karşı koruma söylemiyle birlikte örüntülediğini; Kılıçdaroğlu’nun söyleminde ise aynı kavramın ekonomik destek, sosyal devlet politikaları ve hak temelli çerçeveye ilişkilendirildiğini ortaya koymaktadır. Kodlama bulguları Tablo 2’de ayrıntılı biçimde sunulmuştur.

Bu bulgular, Erdoğan’ın aile söylemini normatif değerler, tehdit algısı ve korunması gereken kutsal bir yapı üzerinden kurduğunu; Kılıçdaroğlu’nun ise aileyi sosyal politika, eşitlik, çocuk yoksulluğu ve adalet ekseninde tanımladığını göstermektedir. Böylece içerik analizi, iki liderin aile kavramını ortak bir söylemsel referans noktası olarak kullansalar da, bu kavramı farklı siyasal ideolojiler ve seçim stratejileri doğrultusunda anlamlandırdıklarını ortaya koymaktadır.

Tablo 2. Liderlerin Söylemlerinin Kodlanması ve Tematik Çerçeve

İfade Kodu	Lider	Baskın Çerçeve	Gerekçe (Kodlanan Ana Unsurlar)
E1-E8	Recep Tayyip Erdoğan	Aile, milli ve manevi değerlerin taşıyıcısı bir kurum olarak tanımlanmakta; bu kurumun belirli ideolojik akımlardan (özellikle LGBT bağlamında) korunması gerektiği vurgulanmaktadır.	“Aile” kavramı “kutsal”, “milli”, “manevi” ve “çekirdek yapı” ifadeleriyle birlikte kullanılmıştır. • “LGBT” ve “sapkın akımlar” ifadeleri çoğunlukla doğrudan risk unsuru olarak anılmıştır. • Kadın ve çocuk kategorileri “korunması gereken”, “geleceğimiz”, “göz bebeğimiz” gibi ifadelerle kırılgan grup olarak çerçevelenmiştir. • Devlet, aileyi anayasal ve politik düzeyde koruma görevi üstlenen aktör olarak konumlandırılmıştır.
K1-K8	Kemal Kılıçdaroğlu	Aile, ekonomik ve sosyal devlet politikalarıyla desteklenmesi gereken bir birim olarak tanımlanmakta; temel vurgu gelir güvencesi, çocuk yoksulluğunun önlenmesi ve kadınların ekonomik-sosyal haklarıdır.	“Aile” kavramı “Aile Destekleri Sigortası”, “asgari gelir güvencesi”, “huzur”, “bereket” gibi ekonomik-sosyal refah ifadeleriyle birlikte kullanılmıştır. • Çocuk kategorisi “aç kalmayacak çocuk”, “yatağa aç girmemek” gibi yoksullukla ilişkilendirilmiştir. • Kadın, “erkeğe muhtaç edilmemesi gereken”, “ekonomik bağımsız” ve “hak sahibi” özne olarak temsil edilmiştir. • Devlet, aileyi koruma değil, ekonomik olarak destekleme ve hak temelli güçlendirme görevi üstlenen aktör olarak konumlandırılmıştır.

Kodlama, her liderin sekiz söylem biriminin tamamını kapsayacak şekilde yapılmıştır. Erdoğan’ın söylemlerinde aile kavramı, heteronormatif normların ve milli-manevi değerlerin sürdürücüsü bir kurum olarak kurulmakta; LGBT bağlamındaki unsurlar ise bu normların sürekliliğine yönelik risk olarak çerçevelenmektedir. Kadın ve çocuk, bu normatif yapının korunması gereken unsurları şeklinde temsil edilmektedir. Kılıçdaroğlu’nun söylemlerinde ise aile kavramı, ekonomik refah ve sosyal devlet politikalarının hedef birimi olarak kurulmakta; çocuk yoksulluğu ve kadınların ekonomik bağımlılığı temel sorun alanı olarak tanımlanmakta, kadın ise hak ve özerklik sahibi bir özne olarak konumlandırılmaktadır. Bu farklı çerçeveler, iki liderin aile kavramını birbirinden bağımsız ideolojik ve politik eksenlerde anlamlandırdığını göstermiştir.

Liderlerin Söylemlerinde Semantik Yapı

Erdoğan'ın söylemlerinde "aile" kavramı, milli ve manevi değerlerle yüklü merkezi bir anlam birimi olarak konumlanmaktadır. Frekans analizine göre "aile" tüm söylemlerde yer almakta; bu kavram özellikle "koruma/korumak" (7 kez), "kutsal" (3 kez) ve "manevi" (2 kez) kavramlarıyla birlikte örüntülenerek tehditlere karşı korunması gereken normatif bir alan olarak inşa edilmektedir. Bu örüntü, Althusser'in (2003) ideolojik yeniden üretim mekanizması çerçevesinden değerlendirildiğinde, aile kurumunun egemen ideolojinin taşıyıcısı olarak söylemsel biçimde pekiştirilmesinin gözlemlenebilir bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

"Sapkın" (5 kez) ve "LGBT" (6 kez) kavramları, Erdoğan'ın söylemlerinde aile kavramıyla zıtlık ve dışlama bağlamında örüntülenmekte; bu unsurlar aile yapısını tehdit eden dışsal riskler olarak kodlanmaktadır. Bu söylemsel örüntü, heteronormatif aile modelini pekiştirmekte ve aile kavramını ideolojik sınır çizme işlevi gören bir araca dönüştürmektedir (Kandiyoti, 2016; Arat, 2022). Erdoğan'ın söylemlerinde "kadın" ve "çocuk" kavramlarının sınırlı sıklıkta yer alması ve ağırlıklı olarak korunması gereken gruplar olarak temsil edilmesi dikkat çekmektedir (E5, E6). Aile, millet ve devlet arasında kurulan söylemsel ilişki -milli ve manevi değerler aracılığıyla güçlendirilen bu bağ- Yılmaz ve Bashirov'un (2018) AKP ideolojisini inceleyen çalışmasında da belgelenen kolektif kimlik inşası örüntüsüyle örtüşmektedir.

Kılıçdaroğlu'nun söylemlerinde ise "aile" kavramı ağırlıklı olarak ekonomik refah birimi ve hak öznesi olarak yeniden çerçevelenmektedir. Frekans analizine göre "gelir/güvence" (4 kez), "ekonomik-sosyal destek" (5 kez), "adalet" (2 kez) ve "hak" (4 kez) kavramları aile söylemiyle doğrudan ilişkilendirilmektedir. Bu bağlamda aile, korunması gereken kutsal bir yapıdan ziyade, sosyal devlet politikaları aracılığıyla güçlendirilmesi gereken bir yaşam alanı olarak temsil edilmektedir. Bu yaklaşım, Esping-Andersen'in (1990) sosyal demokrat refah devleti modeliyle tutarlı bir örüntü sergilemektedir.

"Çocuk" (5 kez) kavramı Kılıçdaroğlu'nun söylemlerinde özellikle yoksullukla mücadele ve temel haklar çerçevesinde ele alınmakta; "aç/yoksulluk" (6 kez) söylemi aileyi tehdit eden temel sorun olarak konumlandırılmaktadır (K1, K3, K4, K5). "Kadın" (4 kez), "eşitlik" (3 kez) ve "ekonomik bağımsızlık" temaları ön plana çıkmakta; kadın, aile içinde pasif bir unsurdan ziyade özerk ve hak sahibi bir özne olarak temsil edilmektedir (K6, K7). Bu söylemsel yapı içinde "LGBT", "sapkın", "kutsal" ve "manevi" gibi kavramların hiç yer almaması, aile söyleminin tehdit ve dışlama üzerinden değil, sosyal devlet, eşitlik ve refah kavramları üzerinden kurulduğunu göstermektedir. Bu örüntü, Acar ve Altunok'un (2013) Türkiye'de muhalif aile politikası söylemlerini inceleyen çalışmasındaki bulgularla örtüşmektedir.

Frekans analizinde ortaya çıkan kavramsal yoğunluklar, liderlerin aile söylemlerinin yalnızca içerik düzeyinde değil, aynı zamanda söylemsel çerçeveleme düzeyinde de farklılaştığını göstermektedir. Bu farklılaşmayı betimlemek amacıyla iki analitik metafor önerilmektedir: Erdoğan'ın söylemlerinde sıkça tekrar eden "koruma", "sapkınlık", "kutsallık" ve "tehdit" kavramları, aileyi sert sınırlarla çevrelenmiş bir değer alanı olarak inşa eden bir söylemsel örüntüyle örtüşmektedir. Kılıçdaroğlu'nun söylemlerinde öne çıkan "eşitlik", "adalet", "gelir güvencesi" ve "sosyal destek" kavramları ise aileyi uzlaşma, kapsayıcılık ve refah ekseninde ele alan farklı bir söylemsel örüntüye karşılık gelmektedir. Her iki lider için de "aile" kavramı seçmenle bağ kurmada merkezi bir sembol işlevi görmekle birlikte, bu sembol farklı ideolojik yönelimler doğrultusunda anlamlandırılmaktadır (Entman, 1993; Lakoff, 2004).

Tematik Analiz Bulguları

Bu çalışmada tematik analiz, Braun ve Clarke'ın (2006) altı aşamalı nitel analiz yaklaşımı temel alınarak yürütülmüştür. İlk aşamada doğrulanmış alıntılar ayrıntılı biçimde okunmuş ve her bir ifadenin bağlamı, tonu ve içeriği üzerine notlar alınmıştır. İkinci aşamada ifadeler anlam birimlerine ayrılarak açık kodlara dönüştürülmüş; "aile", "çocuk", "kadın", "LGBT", "tehdit", "kutsallık", "sosyal politika" ve "adalet" gibi temalara işaret eden kavramsal kodlar oluşturulmuştur. Üçüncü aşamada bu kodlar içeriksel benzerliklerine göre kümelenerek ön-temalar üretilmiş; dördüncü aşamada bu ön temalar veri setiyle karşılaştırılarak gözden geçirilmiştir. Beşinci aşamada temalar yeniden adlandırılmış ve kavramsal olarak keskinleştirilmiştir. Son aşamada temalar arasındaki ilişkiler yorumlanmıştır.

Tematik analiz sonuçları, iki liderin aile, kadın, çocuk ve toplumsal cinsiyet temalarını farklı siyasal anlatılar içinde konumlandığını ortaya koymaktadır. Birinci tema olan “aileyi konumlandırma biçimi”, liderlerin aynı kavramı iki farklı yönelimle ele aldığını göstermektedir: Erdoğan’ın söyleminde aile, milli ve manevi değerlerin taşıyıcısı olan ve siyasal olarak korunması gereken bir kimlik alanı olarak sunulmaktadır (E1, E5, E7, E8). Kılıçdaroğlu’nun söyleminde ise aile, ekonomik ve sosyal destek mekanizmalarıyla güçlendirilmesi gereken bir sosyal politika birimi olarak tanımlanmaktadır (K1, K2, K3). Bu ayrım, Durmuşoğlu’nun (2019) ve Engin’in (2021) Türkiye’deki aile söylemleri üzerine yürüttüğü çalışmalarda bulgularla örtüşmektedir.

İkinci tema olan “tehdit ve koruma söylemleri”, liderlerin toplumsal riskleri farklı biçimlerde tanımladığını ortaya koymaktadır. Erdoğan’ın söyleminde tehdit, “LGBT” ve “sapkın akımlar” olarak çerçevelenmekte; bu yapı aileyi zayıflatan dışsal bir saldırı olarak sunulmaktadır (E3, E4, E5). Kılıçdaroğlu’nun söyleminde ise tehdit, çocukların yatağa aç girmesine yol açan “yoksulluk”, “gelir güvencesizliği” ve “sosyal adaletsizlik” olarak tanımlanmaktadır (K1, K3, K4, K5). Bu farklılaşma, aynı koruma söyleminin iki lider tarafından birbirinden ayrılan risk tanımlamaları üzerinden kurulduğunu göstermektedir.

Üçüncü tema, “toplumsal cinsiyet ve kadın” söylemlerindeki ayrımı ortaya koymaktadır. Erdoğan’ın söyleminde kadın, çoğunlukla aile yapısı içinde korunması gereken bir özne olarak yer almakta; kadın ve çocuklar tehdit karşısında kırılgan grup olarak tanımlanmaktadır (E5, E6). Kılıçdaroğlu’nun söyleminde ise kadın, ekonomik, politik ve toplumsal haklara sahip bir özne olarak ele alınmakta; “hiçbir kadını erkeğe muhtaç etmeyeceğim” (K6) ve “ev hanımlarının sosyal güvence altına alınması” (K2) gibi ifadeler toplumsal cinsiyet eşitliğini güçlendiren bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Bu ayrım, Acar ve Altunok’un (2013) ve Kandiyoti’nin (2016) Türkiye’deki toplumsal cinsiyet siyasetine ilişkin bulgularıyla örtüşmektedir.

Bu üç tema birlikte değerlendirildiğinde, incelenen veri seti bağlamında liderlerin aile ve toplumsal cinsiyet meselelerini iki farklı siyasal ekseninde kurduğu görülmektedir: Erdoğan söylemi kimlik, kutsallık ve tehdit çerçevesinde şekillenirken; Kılıçdaroğlu’nun söylemi sosyal devlet, ekonomik güvence ve eşitlikçi hak anlayışı üzerine kurulu olduğu görülmektedir. Böylece tematik analiz, aynı toplumsal temaların iki farklı ideolojik projeyi nasıl taşıdığını ve siyasal söylemin toplumsal anlamları nasıl yeniden ürettiğini ayrıntılı biçimde görünür kılmıştır (Althusser, 2003; Entman, 1993).

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırma, 2023 Cumhurbaşkanlığı seçim sürecinde iki adayın “aile” kavramını nasıl temsil ettiğini çözümlemek amacıyla içerik ve tematik analiz yöntemlerini birlikte kullanarak gerçekleştirilmiştir. Veri seti, doğrudan doğrulanabilir ve aynı tarih aralığında üretilmiş resmi söylemlerden oluşturulmuştur. Analiz sonuçları, iki liderin aile kavramsallaştırmasında hem içerik hem ideolojik hem de stratejik düzeylerde anlamlı ayrımlar bulunduğunu göstermiştir. Erdoğan’ın söylemi, aileyi kutsal bir değer, milli kimliğin taşıyıcısı ve kültürel tehditlere karşı korunması gereken bir çekirdek olarak sunan muhafazakâr bir çerçeveye dayanırken; Kılıçdaroğlu’nun söylemi aileyi sosyal politika ve ekonomik güvence temelinde konumlandıran hak temelli bir çerçeveye uyumludur. Bu farklılık, toplumsal cinsiyet rollerinin, çocuk imgesinin ve devletin toplumsal sorumluluğunun her iki liderin siyasal vizyonunda belirgin biçimde ayrılan şekilde anlam evrenlerinde yorumlandığını göstermektedir.

Bu araştırmanın bulguları, iki siyasal aktörün “aile” kavramını yalnızca farklı değer sistemleri temelinde değil, aynı zamanda birbirinden ayrılan siyasal iletişim mantıkları doğrultusunda inşa ettiğini ortaya koymaktadır. Althusser’in (2003) devletin ideolojik devlet aygıtları (DİA) çerçevesinden değerlendirildiğinde, Erdoğan’ın söylemi aileyi -din ve eğitim kurumlarıyla birlikte- egemen ideolojinin yeniden üretildiği başlıca toplumsal yapılardan biri olarak konumlandırmaktadır. Bu söylemde aile, milli kimliğin, dinî normların ve geleneksel toplumsal düzenin sembolik taşıyıcısı olarak çerçevelenmekte (E5, E7, E8); devlet ise bu çerçevenin anayasal ve kurumsal güvencesi olarak söylemsel biçimde konumlandırılmaktadır (E7).

İçerik analizi bulgularında yalnızca Erdoğan’ın söylemlerine özgü olan “kutsal” (3 kez), “manevi” (2 kez) ve “sapkın” (5 kez) kavramlarının birbiriyle bağlantılı bir anlam örüntüsü oluşturduğu görülmektedir. Bu örüntü, Althusser’in (2003) betimlediği biçimiyle değer normlarının söylem aracılığıyla doğallaştırılması sürecinin -ideolojik yeniden üretimin- incelenen veri setindeki

gözlemlenebilir bir yansıması olarak değerlendirilebilir. LGBT ve “sapkın akımlar” kategorileri üzerinden üretilen tehdit söyleminin (E3, E4, E5, E8) aynı zamanda siyasal bir bütünleşme ve mobilizasyon stratejisi olarak işlev gördüğü değerlendirilmektedir. Bu örüntü, Cohen’in (1972) ahlaki panik (moral panic) kavramıyla örtüşmektedir: Toplumsal değerlere yönelik algılanan bir tehdidin siyasal aktörler tarafından söylem yoluyla görünür kılınması ve yoğunlaştırılması, belirli seçmen kesimlerinde kolektif kimliğin pekişmesine zemin hazırlayan güçlü bir duygusal çerçeve üretmektedir (Cohen, 1972; Hier, 2002). Bu nedenle, incelenen veri seti bağlamında Erdoğan’ın söyleminin hem değer koruyucu hem de tehdit merkezli bir anlam evreni kurduğu ve aileyi ideolojik bir sınır çizme aracına dönüştürdüğü söylenebilir (Yılmaz ve Bashirov, 2018).

Kılıçdaroğlu’nun söylem örüntüsü ise aileyi kutsal ya da tehdit altındaki bir kültürel birim olarak değil; sosyal politika, ekonomik haklar ve refah devleti perspektifiyle tanımlanan toplumsal bir aktör olarak çerçeveler. İçerik analizinde yalnızca Kılıçdaroğlu’nun söylemlerinde sistematik biçimde yer alan “aç/yoksulluk” (6 kez), “eşitlik” (3 kez), “adalet” (2 kez) ve “hak” (4 kez) kavramlarının yoğunluğu, bu çerçevelemenin tutarlı ve sistematik niteliğini ortaya koymaktadır. “Hiçbir çocuğun yatağa aç girmemesi” (K1, K3, K4, K5), “asgari gelir güvencesi” (K1, K2) ve “kadının erkeğe muhtaç bırakılmaması” (K6) gibi ifadeler, aileyi birincil olarak “ekonomik kırılganlık” ve “sosyal adaletsizlik” bağlamında tanımlamaktadır.

Bu yaklaşım, Esping-Andersen’in (1990) sosyal demokrat refah devleti modeli çerçevesinde değerlendirilebilir. Esping-Andersen’a göre sosyal demokrat refah anlayışının temel ilkesi, bireylerin ve ailelerin piyasa koşullarına bağımlılıktan korunmasıdır. Bu ilke, devletin ailelere yönelik evrensel güvence mekanizmaları geliştirmesini zorunlu kılmaktadır. Kılıçdaroğlu’nun “Aile Destekleri Sigortası” ve “asgari gelir güvencesi” söylemleri (K1, K2, K3) bu ilkeyle yapısal bir örtüşme sergilemektedir. Nitekim Acar ve Altunok (2013), Türkiye’de muhafazakâr aile politikalarına yönelik çözümlemelerinde muhalif aktörlerin aileyi ekonomik haklar ve refah çerçevesinde yeniden tanımlama eğilimini belgelemiştir. Bu çerçevede Kılıçdaroğlu’nun söyleminin, aileyi kültürel bir değer olarak değil, devlet tarafından ekonomik ve sosyal olarak güçlendirilmesi gereken toplumsal bir birim olarak konumlandığı görülmektedir (Durmuşoğlu, 2019; Kutlay ve Öniş, 2024).

İki lider arasındaki bu ayrışma, toplumsal cinsiyet rollerinin söylemsel olarak nasıl kurulduğunda da belirgin biçimde gözlemlenmektedir. Erdoğan söyleminde kadın, aile yapısı içinde korunması gereken bir figür olarak temsil edilmekte (E5, E6); bu çerçeveleme, Kandiyoti’nin (2016) Türkiye’deki muhafazakâr siyasal söylemlerin kadını ağırlıklı olarak özel alan ve aile kurumu içinde konumlandığına ilişkin bulgularıyla ve Arat’ın (2022) kadın haklarının araçsallaştırılmasını inceleyen çözümlemesiyle örtüşmektedir. Aile yapısının “bizim kutsalımız” (E5) ve anayasal düzeyde korunması gereken bir değer (E7) olarak sunulması bu normatif çerçeveyi söylemsel olarak pekiştirmektedir. Buna karşılık Kılıçdaroğlu’nun söyleminde kadın, “erkeğe muhtaç edilmemesi gereken” (K6) ve mevcut haklarının korunmasını talep eden (K7) bir özne olarak temsil edilmekte; bu yaklaşım Acar ve Altunok’un (2013) eşitlikçi aile politikaları çerçevesiyle örtüşmektedir.

Çocuk imgesi de iki söylemde belirgin biçimde farklılaşmaktadır: Erdoğan’ın söyleminde çocuk, “sapkın akımların mezesi” yapılmak istenen, dolayısıyla devlet korumasına muhtaç masum bir kategori olarak kurulurken (E3, E5); Kılıçdaroğlu’nun söyleminde çocuk, yoksulluğun ve toplumsal adaletsizliğin en görünür simgesi ve devletin sorumluluğunu hatırlatan siyasal bir figür olarak temsil edilmektedir (K1, K3, K4, K5). Bu bulgular, her iki liderin toplumsal cinsiyet ve çocukluk imgelerini yapısal olarak farklılaşan ideolojik çerçeveler içinde inşa ettiğine işaret etmektedir; ancak bu sonucun 16 söylem biriminden oluşan sınırlı bir veri setiyle üretildiği ve ilerideki araştırmalarla daha geniş veri setleri üzerinden sınanması gerektiği göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu çalışmanın bulguları, incelenen veri seti bağlamında aile söyleminin 2023 Cumhurbaşkanlığı seçim kampanyasında yalnızca bir toplumsal kuruma yapılan atıf olarak değil, aynı zamanda siyasal meşruiyet inşasının önemli bir bileşeni olarak işlev gördüğüne işaret etmektedir. Habermas’ın (1976) meşruiyet krizi çözümlemesinde belirttiği üzere, siyasal meşruiyet salt kurumsal prosedürler üzerinden değil; paylaşılan değer sistemleri ve toplumsal normlar üzerinden de kurulabilmektedir. Bu analitik çerçeveyle değerlendirildiğinde, Erdoğan söyleminde meşruiyetin kültürel ve ahlaki değerlerin korunması (E1, E5, E7, E8) üzerinden; Kılıçdaroğlu söyleminde ise sosyal devletin güçlendirilmesi ve ekonomik adaletin

sağlanması (K1, K2, K5, K6) üzerinden inşa edildiği görülmektedir. Aile söylemi bu işleviyle, Entman'ın (1993) çerçeveleme kuramında betimlediği biçimiyle, belirli sorunları tanımlayan, nedenlerini yorumlayan ve çözüm önerileri sunan söylemsel bir araç olarak da değerlendirilebilir.

Araştırmanın alt sorularına dönüldüğünde, bulgular şu örüntüleri ortaya koymaktadır: Her iki adayın söyleminde “aile” merkezi bir anlam birimi olarak yer almakla birlikte, içerik analizi farklı söylemsel örüntüleri görünür kılmaktadır. Erdoğan'ın söyleminde “aile” kavramı ağırlıklı olarak “koruma” (7 kez), “kutsal” (3 kez) ve “LGBT” (6 kez) kavramlarıyla birlikte örüntülenirken; Kılıçdaroğlu'nun söyleminde aynı kavram “gelir güvencesi” (4 kez), “sosyal destek” (5 kez), “eşitlik” (3 kez) ve “aç/yoksulluk” (6 kez) kavramlarıyla ilişkilenebilmektedir. Tematik analiz bu örüntüyü üç tema düzeyinde teyit etmektedir: “aileyi konumlandırma biçimi”, “tehdit ve koruma söylemleri” ile “toplumsal cinsiyet ve kadın temsili”. Erdoğan'ın söylemi muhafazakâr-milliyetçi değer sistemiyle (Yılmaz ve Bashirov, 2018), Kılıçdaroğlu'nun söylemi ise sosyal demokrat ve refah devleti perspektifiyle (Esping-Andersen, 1990; Acar ve Altunok, 2013) örtüşmektedir. Her iki adayın aile söylemi, seçmenle duygusal bağ kurma stratejisinin de bir parçasını oluşturmaktadır; Erdoğan söylemi normatif süreklilik ve kültürel kimlik üzerinden mobilizasyon üretirken, Kılıçdaroğlu söylemi ekonomik kırılganlıklar üzerinden seçmenle temas kurmaktadır (Entman, 1993; Erol, 2025; Lakoff, 2004).

Sonuç olarak bu çalışma, 2023 Cumhurbaşkanlığı seçim kampanyası döneminde incelenen söylem birimleri bağlamında, aile kavramının iki lider tarafından belirgin biçimde ayrıışan ideolojik ve stratejik çerçeveler içinde kurulduğunu ortaya koymaktadır. Söylemsel bu ayrışma, bir yanda muhafazakâr değer koruma ve kimlik pekiştirme anlayışını, öte yanda sosyal demokrat refah odaklı yaklaşımı yansıtmakta; Althusser'in (2003) ideolojik yeniden üretim kuramı çerçevesinden bakıldığında, aynı toplumsal kurumun -ailenin- iki farklı ideolojik proje tarafından farklı anlam içerikleriyle nasıl biçimlendirildiğini somut biçimde ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, bu veri setinin 16 söylem biriminden oluştuğu ve elde edilen bulguların genelleme gücünün yapısal olarak sınırlı olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu araştırmanın bulguları, gelecekte yapılacak çalışmalar için çeşitli teorik ve metodolojik öneriler sunmaktadır. Öncelikle, bu çalışma doğrulanabilir söylem seti ile sınırlı tutulduğundan, ilerleyen araştırmaların veri setini genişleterek daha farklı medya türlerini (örneğin sosyal medya, parti bildirgeleri, seçim reklamları, TV tartışma programları) içermesi, aile söyleminin medyalar arası çeşitliliğini daha kapsamlı biçimde analiz etmeye imkân tanıyacaktır. Ayrıca, aile temasının farklı dönemlerde nasıl değiştiğini görmek amacıyla 2014, 2018 ve 2023 seçimlerinin karşılaştırmalı analizinin yapılması, aile söyleminin zamansal dönüşümünü ortaya koyabilir. Bu çalışmada lider söylemlerinin içeriksel ve tematik düzeyleri çözümlenmiş olmakla birlikte, seçmen algılarının derinlemesine incelenmesine yönelik nitel saha araştırmaları (odak gruplar, derin mülakatlar, söylem alımlama analizleri) aile söyleminin siyasal etkisini daha iyi anlamaya katkı sağlayacaktır. Bunun yanı sıra, aile söyleminin toplumsal cinsiyet politikaları, kadın hakları, LGBTİ karşıtlığı ve refah devletine ilişkin politika önerileri üzerindeki etkisinin incelenmesi, siyasal iletişim literatüründe daha çok boyutlu çalışmaların önünü açabilir. Akademik olarak yapılabilecek bir diğer katkı, Türkiye'deki aile söylemini uluslararası popülizm, kültür savaşları ve sosyal politika literatürüyle ilişkilendirerek karşılaştırmalı analizler yürütmektir; özellikle Doğu Avrupa, Latin Amerika ve Orta Doğu örnekleri, bu söylemsel ayrışmanın küresel benzerliklerini ve yerel özgünlüklerini ortaya koyabilir. Son olarak, aile söylemi ile somut politika vaatleri arasındaki tutarlılığın değerlendirilmesi, seçim sonrası dönemde liderlerin söylemlerinin realpolitik uygulamalara nasıl yansıdığını anlamak açısından önemli olacaktır. Böylece aile kavramının siyasal söylemdeki işlevi yalnızca seçim stratejisi düzeyinde değil, aynı zamanda politika üretim sürecindeki pratik etkileri bakımından da daha geniş bir çerçevede değerlendirilmiş olacaktır.

KAYNAKÇA

- Acar, F. ve Altunok, G. (2013). The ‘politics of intimate’ at the intersection of neo-liberalism and neo-conservatism in contemporary Turkey. *Women's Studies International Forum*, 41, 14–23. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2013.02.005>.
- Adalet ve Kalkınma Partisi. (2023). AK Parti Seçim Beyannamesi tanıtım konuşması. <https://www.akparti.org.tr/haberler/cumhurbaskanimiz-erdogan-ak-parti-secim-beyannamesi-ve->

milletvekili-aday-tanitim-toplantisi-nda-konustu-11-04-2023-17-11-23/ adresinden 03.11.2025 tarihinde erişilmiştir.

- Akgün, B. (2000). Türkiye’de seçmen davranışı: Partizan tutumlar, ideoloji ve ekonomik faktörlerin oy vermeye etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 1(4), 75-92.
- Althusser, L. (2003). *İdeoloji ve devletin ideolojik aygıtları* (A. Tümertekin, Çev.). İstanbul: İthaki Yayınları.
- Anadolu Ajansı. (2023a). Erdoğan’ın aile, kadın ve çocuk politikalarına ilişkin açıklamaları. <https://www.aa.com.tr/tr/politika/cumhurbaskani-erdogan-14-mayisi-yeni-atilimlar-yapacagimiz-turkiye-yuzyilinin-miladi-olarak-goruyoruz/2890382> adresinden 03.11.2025 tarihinde erişilmiştir.
- Anadolu Ajansı. (2023b). Aday listesi. <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/cumhurbaskani-secimi-kesin-aday-listesi-resmi-gazetede-yayimlandi/2859884> adresinden 03.11.2025 tarihinde erişilmiştir.
- Arat, Y. (2022). Democratic backsliding and the instrumentalization of women’s rights in Turkey. *Politics and Gender*, 18(4), 911–941. DOI: <https://doi.org/10.1017/S1743923X21000192>.
- Arı, Y. (2023). Aile kurumunun işlevleri nelerdir ve neden önemlidir? sosyolojik bir araştırma. K. Ertaş (Ed.), *İlahiyat Alanında Uluslararası Araştırma ve Değerlendirmeler içinde* (127-139). Ankara: Serüven Yayınevi.
- Ayandon. (2023). Kılıçdaroğlu’nun mütedeyyin kadınlara yönelik açıklaması. https://www.ayandon.com.tr/kilicdaroglu-sevgili-genc-mutedeyyin-kadınlar-tum-haklarinizi-3-5-oya-sattilar-bay-kemal-asla-kazanimlara-dokunmaz/950/?utm_source adresinden 03.11.2025 tarihinde erişilmiştir.
- Bayer, A. (2013). Değişen toplumsal yapıda aile. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(8), 101-129.
- Bianet. (2023). Kılıçdaroğlu: Tek bir çocuğun aç yatmayacağı bir cumhuriyet hayalidir. <https://bianet.org/haber/kilicdaroglu-genclere-seslendi-tum-acilar-bitecek-sevgiler-cicek-acacak-277668> adresinden 03.11.2025 tarihinde erişilmiştir.
- BirGün. (2023). Kılıçdaroğlu’nun 23 Nisan tarihli yazısı. <https://www.birgun.net/haber/kilicdaroglu-ndan-23-nisan-mesaji-342278> adresinden 03.11.2025 tarihinde erişilmiştir.
- Braun, V. and Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. DOI: <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>.
- Bozaslan, E. Ç. (2018). Muhafazakârlık ve Ak Parti’nin aile politikaları, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Cohen, S. (1972). Folk devils and moral panics: The creation of the mods and rockers. MacGibbon and Kee.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches*. California: Sage Publications.
- Cumhuriyet. (2023). Aile Destekleri Sigortası kampanya videosuna ilişkin haber. <https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/son-dakika-akp-secim-beyannamesi-aciklaniyor-2070446> adresinden 03.11.2025 tarihinde erişilmiştir.
- Cumhuriyet Halk Partisi. (2023a). Sana Söz – Aile Destekleri Sigortası kampanya videosu. https://chp.org.tr/haberler/chp-lideri-ve-cumhurbaskani-adayi-kemal-kilicdaroglu-bu-ulkede-hicbir-cocuk-yataga-ac-girmeyecek-sana-soz?utm_source adresinden 03.11.2025 tarihinde erişilmiştir.
- Cumhuriyet Halk Partisi. (2023b). Aile Destekleri Sigortası programı bilgilendirme açıklaması. https://chp.org.tr/haberler/chp-lideri-ve-cumhurbaskani-adayi-kemal-kilicdaroglu-bu-ulkede-hicbir-cocuk-yataga-ac-girmeyecek-sana-soz?utm_source adresinden 03.11.2025 tarihinde erişilmiştir.

- Çiçek, Z. (2021). Çağdaş toplum dinamikleri ekseninde değişen evlilik ve aile kurumu. *Premium e-Journal of Social Sciences (PEJOSS)*, 5(17), 664-686. DOI: <https://doi.org/10.37242/pejoss.2201>.
- Demir, M. İ. (2018). Siyasal iletişim: Kavramsal bir derleme. *Uluslararası Sanat Kültür ve İletişim Dergisi*, 1(1), 79-104.
- Demirören Haber Ajansı. (2023). Erdoğan'ın LGBT açıklamaları üzerine haber. <https://www.dha.com.tr/politika/cumhurbaskani-erdogan-7li-masanin-dolgu-malzemeligine-razi-oldular-2234932> adresinden 03.11.2025 tarihinde erişilmiştir.
- Durmuşoğlu, K. (2019). Türkiye'de sosyal değişim sürecinde sekülerleşme eğilimleri üzerine sosyolojik bir değerlendirme, Doktora Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Engin, M. (2021). Türkiye'de iç göçün aile kurumu üzerindeki etkileri. *Journal of Süleyman Demirel University Institute of Social Sciences Year*, 3(41), 230-243.
- Entman, R. M. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication*, 43(4), 51-58. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x>.
- Erol, M. (2025). Siyasal lider olarak Recep Tayyip Erdoğan'ın 2023 seçim konuşmalarının içerik, söylem ve çerçeveleme analizi: WordSmith ile nicel bir inceleme. *İletişim ve Diplomasi*, 3(1), 45-72. DOI: <https://doi.org/10.54722/iletisimvediplomasi.1680910>.
- Esping-Andersen, G. (1990). *The three worlds of welfare capitalism*. Polity Press.
- Gazete Oksijen. (2023). Kılıçdaroğlu'nun cinsiyetçi söyleme karşı açıklaması. https://gazeteoksijen.com/turkiye/kilicdaroglundan-kari-gibi-pankartina-yanit-biz-hayati-paylasmaktan-gurur-duyariz-177876?utm_source= adresinden 03.11.2025 tarihinde erişilmiştir.
- Gül, Z. (2024). Sekülerleşen Türkiye'de aileye bakış: Üniversite öğrencileri üzerine bir inceleme, Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Gülalp, H. (2003). Whatever happened to secularization? The multiple Islams in Turkey. *The South Atlantic Quarterly*, 102(2-3), 381-395. DOI: <https://doi.org/10.1215/00382876-102-2-3-381>.
- Habermas, J. (1976). *Legitimation crisis* (T. McCarthy, Trans.). London: Heinemann.
- Hier, S. P. (2002). Raves, risks and the ecstasy panic: A case study in the subversive nature of moral regulation. *Canadian Journal of Sociology*, 27(1), 33-57. DOI: <https://doi.org/10.2307/3341411>.
- İletişim Başkanlığı. (2023). Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın aile destek sistemi açıklamaları. <https://www.iletisim.gov.tr/turkce/haberler/detay/cumhurbaskani-erdogan-tvnet-canli-yayininda-gundeme-iliskin-sorulari-yanitladi> adresinden 03.11.2025 tarihinde erişilmiştir.
- Kandiyoti, D. (2016). Locating the politics of gender: Patriarchy, neo-liberal governance and violence in Turkey. *Research and Policy on Turkey*, 1(2), 103-118. DOI: <https://doi.org/10.1080/23760818.2016.1201242>.
- Kapusızoğlu, M., ve Dursunoğlu, İ. (2025). Türkiye'de siyasi parti programlarının aile olgusuna yönelik içerik analizi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27(Aile Özel Sayısı), 254-279. DOI: <https://doi.org/10.32709/akusosbil.1726967>.
- Kır, İ. (2011). Toplumsal bir kurum olarak ailenin işlevleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(36), 381-404.
- Krippendorff, K. (2018). *Content analysis: An introduction to its methodology*. Sage Publications.
- Kutlay, M. ve Öniş, Z. (2024). Governance crises and resilience of authoritarian populism: 2023 Turkish elections from the perspective of Hirschman's 'exit, voice, and loyalty'. *Southeast European and Black Sea Studies*, 24(2), pp. 383-403. DOI:10.1080/14683857.2024.2315652.
- Lakoff, G. (2004). *Don't think of an elephant! Know your values and frame the debate: The essential guide for progressives*. Canada: Chelsea Green Publishing.
- Lincoln, Y. S. ve Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage Publications.

- Mynet. (2023). Kılıçdaroğlu: Eğer bir çocuk yatağa aç giriyorsa, o ülkede adalet yoktur. https://haber.mynet.com/kilicdaroglu-nun-konusmasi-sirasinda-iliginc-anlar-kursuye-geldi-derdini-boyle-anlatti-110107128907?utm_source adresinden 03.11.2025 tarihinde erişilmiştir.
- Odatv. (2023). Kılıçdaroğlu'nun "hayatı paylaşmak" açıklaması. https://www.odatv.com/guncel/kari-gibi-pankartina-fotografli-yanit-11291190?utm_ adresinden 03.11.2025 tarihinde erişilmiştir.
- Ordu Olay Gazetesi. (2023). Kılıçdaroğlu: Hiçbir kadını erkeğe muhtaç etmeyeceğim. https://www.orduolay.com/haber/15125039/kilicdaroglunun-konusmasi-sirasinda-iliginc-anlar?utm_source adresinden 03.11.2025 tarihinde erişilmiştir.
- Öniş, Z. and Kutlay, M. (2017). The dynamics of emerging middle-power influence in regional and global governance: the paradoxical case of Turkey. *Australian Journal of International Affairs*, 71(2), 164-183. DOI: 10.1080/10357718.2016.1183586.
- Palinkas, L. A., Horwitz, S. M., Green, C. A., Wisdom, J. P., Duan, N. and Hoagwood, K. (2015). Purposeful sampling for qualitative data collection and analysis in mixed method implementation research. *Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research*, 42(5), 533–544. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10488-013-0528-y>.
- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research and evaluation methods: Integrating theory and practice* (4th ed.). United States of America: Sage Publications.
- Pekedis, M. (2024). Milli Görüş Hareketinde Kalkınma Söylemi: Tarihsel ve İdeolojik Bağlamda Bir Okuma. *Ekonomi Yönetim Politika*, 2(1), 66-77.
- Son Dakika. (2023a). Erdoğan'ın LGBT ve anayasa açıklamaları. <https://www.sondakika.com/amp/haber-cumhurbaskani-erdogan-aile-yapimizi-tehdit-eden-15778252/> adresinden 03.11.2025 tarihinde erişilmiştir.
- Son Dakika. (2023b). Kılıçdaroğlu'nun müteedeyin kadınlara yönelik paylaşımı. <https://www.sondakika.com/politika/haber-kilicdaroglu-nun-en-cilgin-projesi-demokrasi-15899943/> adresinden 03.11.2025 tarihinde erişilmiştir.
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2024). Ailenin Korunması ve Güçlendirilmesi Vizyon Belgesi ve Eylem Planı (2024-2028). <https://ulusaileylem.aile.gov.tr/media/mlgarifl/ailenin-korunmasi-ve-gu-c-lendirilmesi-vizyon-belgesi-ve-eylem-planı.pdf> adresinden 20.11.2025 tarihinde erişilmiştir.
- Takvim Gazetesi. (2023). Erdoğan'ın LGBT ve aile açıklamalarına ilişkin haber. <https://www.takvim.com.tr/guncel/2023/04/05/baskan-erdogandan-canli-yayinda-onemli-aciklamalar/6> adresinden 03.11.2025 tarihinde erişilmiştir.
- Turğut, F. (2014). Türkiye'de aile siyasetinde yeni dönem politikaları (2000 Sonrası Bir Değerlendirme), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Turğut, F. (2016). Türk siyasetinde son dönem aile politikaları. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* (35), 411-426. DOI: <https://doi.org/10.21497/sefad.33652>.
- Türk Patronlar Dünyası. (2023). Erdoğan'ın aile ve LGBT konulu canlı yayın açıklamaları. <https://www.turkpatronlardunyasi.com/2023/04/06/iyi-ki-varsiniz-cumhurbaskani-erdogan-24-tv-360-ve-tv4-ortak-yayinina-katildi/> adresinden 03.11.2025 tarihinde erişilmiştir.
- ÜniKuir İş Grubu. (2023, Ağustos). 2023 Cumhurbaşkanlığı ve 28. Dönem Milletvekiliği Seçimleri'nde LGBTİ+ Haklarına Yaklaşım: A-Z İzleme Raporu. <https://www.unikuir.org/assets/public/projects/dosyalar/2023-08-cumhurbaa-kanla-a-a-ve-28-da-nem-milletvekilli-i-sea-imlerini-lgbta-haklara-baa-lama-nda-a-zleme-raporu.pdf> adresinden 03.11.2025 tarihinde erişilmiştir.
- Yılmaz, I. ve Bashirov, G. (2018). The AKP after 15 years: Emergence of Erdoganism in Turkey. *Third World Quarterly*, 39(9), 1812–1830. DOI: <https://doi.org/10.1080/01436597.2018.1447371>.

- Yin, R. K. (2018). Case study research and applications: Design and methods (6th ed.). Sage Publications.
- Yurt Gazetesi. (2023). Kılıçdaroğlu'nun Aile Destekleri Sigortası konuşması. [https://www.yurtgazetesi.com.tr/guncel/kemal-kilicdaroglu-hayatinin-en-onemli-projesini-duyurdu-yeni-video-yayinlad-h224019.html?utm_source=](https://www.yurtgazetesi.com.tr/guncel/kemal-kilicdaroglu-hayatinin-en-onemli-projesini-duyurdu-yeni-video-yayinlad-h224019.html?utm_source=adresinden) adresinden 03.11.2025 tarihinde erişilmiştir.
- Family Discourse of Presidential Candidates in the 2023 Presidential Elections: A Thematic Analysis
2023 Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinde Cumhurbaşkanı Adaylarının Aile Söylemleri: Bir Tematik Analiz

Araştırma Makalesi / Research Article

**2023 Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinde Cumhurbaşkanı Adaylarının Aile
Söylemleri: Bir Tematik Analiz**

*Family Discourse of Presidential Candidates in the 2023 Presidential Elections:
A Thematic Analysis*

Esra YILMAZ

DOI : [10.63556/ankad.v10i3.424](https://doi.org/10.63556/ankad.v10i3.424)

Geliş/Received: 13/01/2026

Kabul/Accepted: 13/05/2026

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The 2023 Turkish Presidential Elections constituted a critical moment in Turkish political communication, during which the concept of family emerged as a central discursive tool for defining ideological, cultural, and moral boundaries. This study examines how presidential candidates Recep Tayyip Erdoğan and Kemal Kılıçdaroğlu employed family discourse throughout their election campaigns, focusing on the value systems underlying these discourses and their intersections with gender politics. By comparing family-related statements of the two main candidates, the research analyzes how family narratives functioned within broader strategies of value-based politics and electoral mobilization.

The study addresses a problem rooted in the increasing polarization of Turkish politics, where family has become a key symbolic site for ideological contestation. In Turkey, the family is traditionally regarded as the core social institution responsible for moral reproduction, individual socialization, and cultural continuity (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2024; Kır, 2011). However, modernization and socio-economic transformation have altered family structures, giving rise to debates about structural transformation and changing family dynamics (Bayer, 2013; Bozaslan, 2018). Political actors increasingly mobilize family discourse to legitimize diverse policy agendas, from social welfare to gender-related regulations, often aligning these narratives with broader ideological positions (Kapusızoğlu & Dursunoğlu, 2025).

Drawing on Althusser's (2003) concept of ideological state apparatuses, the family is conceptualized not merely as a private institution but as a site for reproducing dominant ideologies, including gender norms. In conservative political contexts such as Turkey, family is frequently framed as a "sacred structure" under threat from external forces, notably gender equality debates and the withdrawal from the Istanbul Convention (Arat, 2022). Opposition actors, by contrast, tend to position family within frameworks of social justice, equality, and economic welfare (Durmuşoğlu, 2019; Kutlay & Öniş, 2024).

Within the literature on value politics, family discourse functions as a symbolic resource that fosters emotional identification with voters, constructs ideological boundaries, and contributes to political legitimacy (Entman, 1993; Lakoff, 2004; Yılmaz & Bashirov, 2018). Accordingly, the primary research question guiding this study is how Erdoğan and Kılıçdaroğlu represented the concept of "family" during the 2023 Presidential Election and how these representations were linked to gender, value systems, and electoral strategies.

Method

This study adopts a qualitative research design based on descriptive and interpretive analysis, integrating content analysis and thematic analysis. Content analysis was used to identify the frequency of key concepts (e.g., family, woman, child, protection, equality, moral values, gender), while thematic analysis focused on contextual meanings and discursive patterns (Braun & Clarke, 2006; Krippendorff, 2018).

The population consisted of publicly available family-related discourses produced by presidential candidates between April 1 and May 28, 2023. The sample was limited to Erdoğan and Kılıçdaroğlu due to their dominance in the electoral agenda. Using stratified purposeful sampling and maximum variation sampling (Patton, 2015; Palinkas et al., 2015), 16 discourse units (8 per candidate) were selected to ensure diversity of sources and thematic intensity.

Data were collected from verifiable public sources, including election manifestos, rally transcripts, television programs, press releases, and official social media accounts. Only confirmed original statements were included. Content analysis quantified concept frequencies, while thematic analysis followed Braun and Clarke's six-step process, resulting in three themes: family positioning, risk and protection discourses, and gender/woman representation. The study relied exclusively on public data and required no ethics board approval.

Findings

Content analysis revealed clear contrasts between the candidates' discursive patterns. In Erdoğan's discourses, "family" frequently co-occurred with "LGBT," "deviant," and "protection," alongside exclusive references to "sacred" and "moral." These patterns framed family as a national and moral entity requiring protection from ideological threats, with women and children positioned as vulnerable groups necessitating state safeguarding.

In contrast, Kılıçdaroğlu's discourses emphasized socio-economic themes. Concepts such as "child," "income," "guarantee," "support," "poverty," and "justice" appeared frequently, while references to "LGBT," "threat," or "sacred" were absent. Family was framed primarily as a socio-economic unit requiring state support, with women represented as agents of economic independence and rights.

Thematic analysis identified three dominant themes: family positioning (national-moral vs. social policy unit), risk framing (cultural-ideological vs. economic), and gender representation (protective vs. rights-based).

Result and Discussion

The findings demonstrate that Erdoğan and Kılıçdaroğlu articulated the family through contrasting ideological frameworks. Erdoğan framed family as a sacred institution under threat, aligning with conservative value systems emphasizing moral protection and cultural continuity. Kılıçdaroğlu, by contrast, represented family as a welfare-oriented unit requiring economic support, reflecting social democratic principles. These representations were closely linked to gender politics, emphasizing traditional protection in Erdoğan's discourse and equality and autonomy in Kılıçdaroğlu's.

Consistent with value politics literature, family discourse functioned as a tool for ideological differentiation, emotional voter engagement, and legitimacy construction (Althusser, 2003). Erdoğan's emphasis on cultural threat resonates with conservative framing in Turkey (Gülalp, 2003), while Kılıçdaroğlu's welfare-oriented approach aligns with egalitarian political traditions (Acar & Altunok, 2013; Öniş & Kutlay, 2017). These findings highlight how family-centered narratives contribute to polarization by mobilizing competing moral and social imaginaries.

Future research may compare election-period discourses across different years, examine voter perceptions, or conduct cross-national analyses in similarly polarized contexts. Practitioners can use these insights to design family policies that promote social cohesion while avoiding exclusionary value frameworks.